

KATEŘINA II.

JEJÍ VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA

SEMINÁŘ Z DĚJIN RUSKA

PAVLÍNA ZAJÍČKOVÁ
(333769)

ŽIVOTOPISNÉ ÚDAJE

* 2. Května 1729 Štětín

† 17. listopadu 1796 Petrohrad

- Původní jméno: Sofie Frederika Augusta Anhaltsko – Zerbstská
- Rodiče: Kristian August Anhaltsko – Zerbstský
Johanna Augusta Holštýnsko – Gottorpská
- Manžel: Petr III.
- Sňatek: 20. srpna 1745
- Děti: Pavel I. Petrovič (Sergej Saltykov)
Anna Petrovna (Stanislav Poniatowský)
Alexej Bobrinskij (Grigorij Orlov)
Alžběta (Jelizaveta) Grigorjevna Temkina (Grigorij Potěmkin)
- Nástup na trůn: 28. června 1762

Kateřina Alexejevna v r. 1745

Petr III. v r. 1761

ŽIVOT NA CARSKÉM DVOŘE

- příjezd do Ruska , přizpůsobení
- přestoupení na pravoslavnou víru a změna jména - Kateřina Alexejevna
- narození následníka – upevnění postavení
- smrt Alžběty
- Prosinec 1761 - nástup Petra III. na trůn - orientace na Prusko (Fridrich II.)
  - uzavření mírové dohody 5.5 1762
  - manifest „ O svobodě šlechty“
  - zrušení „ Tajné kanceláře“
  - pokus o převzetí církevního majetku
  - vyhlášení rovnosti všech náboženství
  - přípravy k válce proti Dánsku
  - pokus o vyřešení rodinných záležitostí zatčením Kateřiny Alexejevny

Kateřina Alexejevna 1762

„DÁMSKÁ REVOLUCE“

- 28. června 1762 začal sedmý a poslední z ruských převratů 18. století
- 29. června 1762 abdikace Petra III.
- 6. července 1762 zavraždění Petra III.

Manifest

My, z boží milosti Kateřina II.,

imperátorka a samovládkyně vsí Rusi atd., atd., atd.

Všichni věrní synové ruské Vlasti vědí, jak velké nebezpečí hrozilo celé zemi. Jako první pocítila ničení svých církevních práv naše řecká pravoslavná víra, naše řecká církev se ocitla v největším nebezpečí v důsledku změn starodávné pravoslavné víry a zavádění nové. Za druhé: uzavřením míru se zločincem (Fridrichem II.) se ocitla v úplném otroctví ruská sláva získaná zbraní a proléváním krve, navíc byl zcela změněn vnitřní řád zabezpečující jednotu země. Proto jsme byli nuceni s pomocí Boha, poslušni jeho zákona a uvědomující si nebezpečí hrozící našim věrným poddaným, a spatřující jasné a nedvojznačné přání našich věrných poddaných, vstoupit na náš ruský samoděržavý trůn a všichni naši věrní poddaní nám složili věrnou přísahu.

Kateřina

VNITŘNÍ POLITIKA

- svět idejí X vládní praxe
- zrušení ukazu Petra III. o sekularizaci církevního majetku, aby se k němu v r. 1764 v plném rozsahu vrátila (z 572 klášterů zbylo 161)
- 1767 Velká instrukce „Boľšoj nakaz“ - teoretický pokus o legalizaci základních občanských a lidských práv v podmínkách samoděržaví
- ustanovení Zákonodárné komise 1767 – cíl: 1/ vypracovat pro Rusko nový zákoník
2/ legalizovat samoděržaví Kateřiny II.
3/ dozvědět se, co si Rusko přeje
- 1769 odložena „na neurčito“
- finanční politika - na počátku vlády vyrovnaný rozpočet , na konci 215 miliónů rublů dluhů
  - zlehčování kovové mince (Petr I. 20g stříbra, Kateřina 16g, ale v r. 1789 už 24g – rozšíření těžby na Sibiři)
  - 1769 první papírové rubly (assignáty)
- podpora vzdělanosti, založení veřejného divadla, překlady evropských děl do ruštiny (velký nepoměr evropsky vzdělaných lidí 100 : 36 000 000)

POVSTÁNÍ JEMELJANA PUGAČOVA (1773 - 1775)

- příčiny - nevolný útlak
  - starověrci odmítali uznat autoritu „bezbožné“ petrohradské vlády
  - omezování starých práv a výsad jajických kozáků
  - tradice samozvanectví
- Pugačov se prohlásil za cara Petra III., kterému se údajně podařilo uniknout.
- snažil se, aby povstání nezůstalo osamoceno, bylo však utopeno v krvi.
- 20 000 mrtvých v bojích, 1572 popravených z řad šlechty, 237 popů, 1037 důstojníků a carských činovníků
- Pugačovova rodná vesnice vypálena, srovnána se zemí a posypána solí (postavena jinde a přejmenována na Potěmkinskou)
- řeka Jajik přejmenována na Ural.

REFORMY SPRÁVY ŘÍŠE PO PORÁŽCE POVSTÁNÍ

- 7. listopadu 1775 Pravidla pro správu gubernií
- rozdělení Ruska do 50 gubernií (po 300 000 – 400 000 obyvatel)
- menší jednotky byly újezdy (20 000 – 30 000 obyvatel)
- v čele několika gubernií byl generál – gubernátor s právem obracet se ve vážných otázkách přímo na panovníci
- jednotná správní a soudní praxe, zrušena řada místních zvykových institucí
- v konečném důsledku posílení byrokratického aparátu
- byla přesvědčena o nutnosti unifikace říše (např. postupné zbavování připojených území autonomních výsad)

CESTA NA TAURIDU (KRYM)

- r. 1776 Rusko anektovalo v zájmu svobody jeho obyvatel „nezávislý chanát“ Krym a současně zaútočilo i na Kavkaze a v Zakavkazsku
- příprava na dobytí Konstantinopole
- 7. ledna 1787 vyjelo z Carského Sela u Petrohradu směrem ke Kyjevu 14 kočárů s lyžinami, 124 saní a 40 dalších záložních vozů, všemu dominovaly velké carské saně.
- inspekce jihoruských oblastí a nedávno anektovaného Krymu
- probíhající hladomor neměl tuto akci nijak narušit
- cestu organizoval Grigorij Potěmkin (více než 10 000 000 rublů)
- 3 000 hodnostářů, diplomatů a dvořanů
- cíl – udělat dojem a navázat spojení s Josefem II. v očekávaném konfliktu s Tureckem

ZAHRANIČNÍ POLITIKA

- 1768 Turecko vyhlásilo Rusku válku
- Rusko mělo špatné loďstvo, Turecko ještě horší
- 1771 Rusko – rakouská dohoda o dělení Polska
- 1774 mír v Küçük-Kainardži
  - Turci museli postoupit Kerč, Jenikale a Kinburn, včetně stepi mezi Bugem a Dněprem
  - 45 000 000 rublů válečných náhrad
  - náboženská svoboda obyvatel Moldavska a Valašska
  - volná plavba ruských obchodních lodí po Černém moři
- 1772 první dělení Polska
  - Rusko 12,7%
  - Prusko 5,0%
  - Rakousko 11,8%
- 1787 – 1792 druhá Turecko – ruská válka – návrat k ustanovením Küçük - Kainardžijského míru
- 1793 druhé dělení Polska (Prusko, Rusko)
- 1795 třetí dělení Polska, konečná bilance – Rusko 463 000 km²
  - Prusko 141 000 km²
  - Rakousko 128 900 km²

JAKÁ BYLA KATEŘINA II.

- původem Němka, názorově i kulturně zaměřena francouzsky
- vše, co dělala, bylo vypočítáno na efekt
- koníčky: politika, drahokamy a sex
- velkorysá stavitelská aktivita - rozšíření Zimního paláce, socha Petra I...
- 12 oficiálních milenců s titulem generál-adjutant (dárek až 100 000 rublů, měsíční služné 12 – 15 000 rublů)
- Grigorij Orlov, Sergej Saltykov, Stanislav Poniatowski, Grigorij Potěmkin (poté jí další generál-adjutanty vybíral on)

POUŽITÁ LITERATURA

ŠVANKMAJER, Milan. *Kateřina II.: lesk a bída impéria*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 80-7106-299-5.

ŠVANKMAJER, Milan. *Dějiny Ruska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. Dějiny států. ISBN 80-7106-128-x.

DĚKUJI ZA POZORNOST